

Anna Barkovová

Osm hlav šílenství

Poezie, próza, deníky
a korespondence
ruské lágrové básnířky

PROSTOR

EDICE
stred
•

Anna Barkovová

Osm hlav šílenství

*Poezie, próza, deníky a korespondence
ruské lágrové básnířky*

přeložili Radka Rubilina a Jakub Šedivý

PROSTOR | PRAHA | 2015

© PROSTOR, 2015
Selection and epilogue © Radka Rubilina, 2015
Translation © Radka Rubilina, Jakub Šedivý, 2015

ISBN 978-80-7260-313-8

Knihu finančně podpořilo
Ministerstvo kultury České republiky.

Published with the support of the Institute
for Literary Translation, Russia

AD VERBUM

V baráku

*Nespím. Bouře vichry hnána
vypráví o dávné, neznámé době,
o pestrých stanech Tamerlána
tam, v stepích... A ohně, a ohně.*

*Být zas mongolskou carevnou
v hlubinách stovek let,
své milé i své nepřátele
za koňským chvostem pouláčet!*

*Pomstou divoškou bych omráčila
tebe, dobytý světe,
hostinu bych pak vystrojila,
hostinu barbarskou pro poražené.*

*A pak, během jedné bitvy,
když ze světa nezbyla než seč,
ve chvíli neodvratné prohry
nalehla bych na svůj meč.*

*Řekněte sami, co já s tím,
že žena jsem a básník?
Jen vhlížím jak vlk tesklivý
do hloubky dob tak dávných.*

*Pálí mě lačnost nenadálá,
hořím touhou divoškou,
a stany, ohně Tamerlána
jsou daleko, tak daleko.*

[1938]

„TRÍDNÍ BOJ ZESILUJU...“
(sociálně kritické básně a próza)

Třídni boj zesiluju,
tovární komín opěvuju:
B-b-bu-bu-bu.
Dávno žiju v bludu,
stále čekat budu:
U-u-u!
Ženy měli, děti,
už nemají nic na světě.
Bože, o zázrak žádám,
člověka oživ v těch kravách.
Jidáš!

věčná

sláva!

[1931]

Prosáklý krví a žlučí
život náš nedobrým se stal,
nenasytná srdce vlčí
nám chmurný osud věnoval.
Zuby i nehty se perem,
vraždíme vlastní matku i otce,
my po bližním nehážem kamenem,
my rovnou mu prostřelíme srdce.
Co? O tomhle že se nemluví?
V tom případě, milý můj,
všeobjímající veselí
podej mi na tácu jako chléb a sůl.

[1928]

Hladoví

1. Patka chleba

Schovala jsem v chlívku ve slámě
pro děti poslední patku chleba.
Táněčka ani už nepískne,
Andrjucha hlavinku nezvedá.
Ukryla jsem ji dobře, od domu dál,
dál od mého Gleba,
ten mizera toho ažaž spořádal
z posledního pudu chleba.
Nadarmo neslídí po truhlicích,
lačnýma očima jídlo si hledá.
Proboha! Ztratil se ze světnice!
Co když ho najde? Sežere dětem chleba?
Chlívěk! Ten mizera! Slámu rozhrabal!
Tak hostiny se ti zachtělo?!
Z posledních sil žena hladová
muže po temeni řala sekerou.

2. Appetit

Přivádí je kuplířka Bída,
plna smutku na mě hledí,
i mě občas hrůza jímá,
jaký že to mám apetit.
Hltám ten žalostný hladový křik,
čisté duše si vychutnávám
jak kdysi vzácná vína v sklepeních.
Dívének něžných si dopřávám,
i ony se však rychle učí,
líčka si malují a pudrují,
na promenádě pak drze čučí

a čím dál víc si dovolí.
Občas, pravda, věc se nevydaří,
když dívence příliš vadí tyhle hrátky,
jednou má nejmilejší milenka hladová
hlavu hned po tom strčila do oprátky.
Tvůj pohled, děvče, je plný zahanbení,
mě oblomit však nelze ani zkrotit...
Sám sobě se občas divím,
jaký že to mám apetit.

3. Droboučká dívenka

Droboučká dívenka s ručkama prokřehlýma,
s očima plnýma slz po mostě se blíží,
lidé ji obcházejí zleva i zprava,
klanějí se přitom kostelnímu kříži.
Prochází kolem kdosi kolébavě,
k drobečku sklonil se, něco mu šušká,
pak prsty třaslavými laskavě
dotkl se malého ouška.
Slitoval se onen muž na mostě
nad holčičkou hlady stále tišší.
Můžem si oddechnout. Není to tak zlé,
dokud se klaníme ještě kostelnímu kříži. [1921]

Poprava

Důkladně zvážili mé hříchy,
rozsudek vynesli: Ke zdi.
Mé oči dál vesele svítí,
jenom rty zchladly a zbledly.

Kulka vyslaná rukou přesnou
zaryla se mi do čela.
To máš za to, že ses klamně
jak příští hvězda viděla.

A pevné sevření mých rtů
rozrazil úder dalších ran.
To že ses smála hlupákům.
Hloupý je přece požehnán.

Výbuchem všechno potemnělo,
rozpad srdce nelze zastavit.
To máš za to, že jsi směla
svou lásku v básně přetavit.

[1921]

Už vrší se mohyla z kamení,
polykej, země, mrtvého boha,
dvounohých vší schopných myšlení
pohřební píseň byla strohá.

Modlili jsme se předpisově,
i ruce spínali podle liturgie,

sláva bohu, co skončil v hrobě,
tomu, co žije, postavte nové kříže.

Hrdinům věčná sláva!
Bůh skončil, skončil v zapomnění,
vždyť nad námi podle práva
žádného troufalce už není.

Každému rovnoměrně, stejně.
Pas se, stádo, od nyníjška.
Dobytku s hubou u země věčně
nač byla by hloubka anebo výška? [1927-1928]

Ve dne podobni jsou prachu
a v noci tiší jako myši.
Ostražitě naslouchají vzdechům,
které v domě slyší.

Na schodech... Bože! Kdo je to?
Ke komu? K nám? Teď zvoní...
Ze srdce jedno velké klepeto,
v něm třaslavě měkké svědomí.

Pak vzpomínají každý den:
snad není to za to, že v pátek
s jedním dost podezřelým, já blázen,
vodku jsem pil a jedl karbanátek!

Ráno vstanou. Kruhy pod očima.
Den však strach s nocí odehnal.
Zpívají o zemi, kde se tak volně dýchá,
o naší zemi veliké... a tak dál. [1954]

Září hvězdy tam v nebeské dáli?
Pozvednout tlamu už mi nejde.
A to mě dřív člověkem nazývali

a tvrdili, že člověk - to zní hrdě.
Na tisíce poém znělo ve mně,
těmahle prackama jsem však nemoh psát.
Já už jsem jak to zvíře němý,
mé jméno mi z hlavy vítr vyvál snad.
Možná že začnu i věřit znenadání:
hle - můj huňatý, zvířecí Bůh.
Kdysi mi přece přísně zakázali
pozvedat zraky své k nebesům.
Co zbylo v nás z člověka,
přebilo tupé stádo lidské,
sám ze sebe vyhnán jsem navěky
nelítostně, nekompromisně.
A pak dokonce z lidské kůže
voděvzdorné boty šili.
A v nebi? Tam se to taky může?
Pozvednout tlamu nemám už síly.

[1932]

Mámivá lyrika, milostné písně
nás nepřezijí ani zdaleka.
My jen bublinky plovoucí jsme
na hladině zvířených vod života.

Co dělat? Zbytečně tesknit?
Svědčit, že marně jsme úpěli?
Prostě jsme se jen vynořili, praskli,
a beze stopy navždy zmizeli.

[1931]

V ďábelské liturgii,
v pekelném kruhu,
tebe poslední, ubohou,
ochraňuju.

Všechno je temnější,
oslepl svět.
Toť můj chléb vezdejší,
to je můj chléb.

Krajíc žebráku je drahý
jak matce jméno dítěte.
Nepřítel chodí znenadání,
ukradne ho, a ještě se zasměje.

Mírná, nehezká a milá,
nad strží křehký most,
krví jsi proudící v mých žilách,
na zemi poslední hvězdný host.

Jizvy, hřbet přeražený,
mezek udřený.
Jen ty jsi moje přesvědčení,
uvěř mi!

V ďábelské liturgii,
v pekelném kruhu,
tebe poslední, ubohou,
ochraňuju.

[1930]

Moc pozdě je, lyrické vlny!
Přišel čas loučení s písněmi.
Slastně i bolestně ještě tu šumí,
ten příboj se nese však z ozvěny.
Každým večerem horší než zrána
odpověď tuším na palčivé otázky.
Ty, živote můj, skico zpřetrhaná
velkého díla - vyhasni!

[1931]

Ocelový muž

I

V září roku 1922 jsem svému dobrému známému, největšímu vědci naší epochy, neznámému stejně jako velikému, inženýru elektrotechniky a chemie, jemuž se mohl rovnat jen Einstein, řekla:

„Definitivně jsem se rozhodla. Udělejte mi ocelového muže. Zřetelně vidím, že moje mizerná povaha a moje nikoli prvotřídní vzezření jsou neodstranitelnou překážkou pro románek s opravdovým, živým reprezentantem druhého pohlaví. Ti, kteří by mě mohli milovat, se mi dokonce ani nelíbí, a ti, do kterých se zamiluju, mi oplácejí naprostou lhostejností nebo své odmítnutí odůvodňují ‚nedostatkem duchovní jednoty‘, ‚rozdílem v názorech a smýšlení‘ a ani za nic nechtějí poznat lásku mimo program a kategorie. Psychologie se mi zprotivila. Opakuji vám: udělejte mi ocelového muže.“

Malinkatý stařeček s obrovským čelem a k němu skromně a zbaběle přilepenou zbývající drobounkou částí obličeje pozvedl hlavu od výkresů a já jsem uviděla nevýrazné modré oči s dírkami černých zornic, podle všeho velmi hlubokými, vyvrtanými čímsi úzkým, a nápadnou zakřivenou vrásku přetínající čelo nad obočím a kořenem nosu v místě, kam se zjevně přilepila nešťastná, naježená a ubohá otrokyzně tyranského čela - spodní část obličeje.

„Zprvė to nebude ocelový muž. Bude složen z mnoha fyzických a chemických prvků; zadruhé, vy jste použila slovo ‚živý‘, co ale znamená? To slovo označuje pokozku, formu celé te věci. Ale kde je jiná věc nazývaná slovem ‚živý‘ – ‚duše‘? Buďte opatrná při výběru slov. Zapamatujte si: existují pouze reakce na vnější podrazdenı, pouze jevy prostorove, slysitelne, viditelne, hmatatelne. Všechno ostatní jsou výmysly z prehistorie. Psychologie neexistuje. Vy, sentimentální dcera otrocké éry, která přišla na svět opozdene, to nechápete. Ať žije soustava ‚organických pohybů‘, o kterou usilujeme my.“

„No právě že organických. Ale ocelový muž, kterého pro mě ve své laboratoři prichystate, je něco mechanického.“

A sklopila jsem oči před otrávenými lancetami inzenyrovych černých zornic.

„Něco mechanického!“ vykřikuje ten ignorant a mrká. „Vím, jaké tiché, lunou ozarene, po kvetnach vonící mystické oblasti ve vas asociuje slovo ‚organický‘, kterému nerozumíte. Organické – to je pro vás to, co není mechanické, co je tedy psychicke, panpsychicke a nakonec božské.“

„Tak dobré. Neodvazuju se s vámi přıt, tím spíš, že sama vas prosím o pomoc. Ale stejne mi řekněte: ocelový muž bude... No, cítit, prožívat jako opravdoví živí lidé, milovat, poznávat...“

„Zkonstruuji ho co nejdokonaleji. Obdarım ho všemi organickými pohyby vyjadrujıcımi takzvane ‚emoce‘: lásku, nenávist, strach, něhu a tak dále.“

„A co rozumove schopnosti, intelektuální stránka?“

„Bude umět číst, mluvit různými jazyky; vybavím ho názory, jakými si budete přát. Zkrátka váš muž bude něco daleko dokonalejšího než všichni lidé narození běžným způsobem. Už jen tím, že mu dám do vínku stoprocentní odolnost. Namísto řídké, zkažené, pasivní lidské krve naliju do cév vašeho muže elektrický proud o síle schopné zničit celé malé městečko. Ocel a elektřina. Jemně a dokonale uspořádaná elektrická stanice uvnitř a elastická syntéza mnou objevených deseti nejnovějších, nejjednodušších prvků na povrchu - to bude váš budoucí muž.“

„No tohle! Žádná krev, žádné trávení, nic takového? To je úžasné. A přitom to může vyvolat podezření: člověk, který nikdy nic nejí. Opravdu nezkusíte zdokonalit svůj způsob výroby těchto lidí... těchto strojů?“

„To je nadmíru vylepšená metoda. Vězte: budoucnost patří lidem s elektrickou stanicí místo nevábne hroudy masa, které se říká srdce.“

„Lidem! To nejsou lidé - jde o stroje, jsou to přece stroje. Copak to nevidíte, vy bláznivý podivíne?“

„Jsou to organismy nejvyšší hodnoty. Je to poslední stupeň kultury, jsou to naši nástupci. Kdybych vlastnil materiální prostředky, všechny nezbytné preparáty, přístroje a zařízení, vyrobil bych tisíc takových organismů, přiměl bych je dobýt svět, naučil bych je vytvářet sobě podobné a sebe bych zabil. Moje poslání, řečeno feudálním jazykem, bylo splněno.“

„Promiňte, omlouvám se. A co revoluce? Ve svém

vědeckém šílenství jste zapomněl na proletariát. Čemu se budou věnovat vaše stroje v budoucnosti?“

„Proletariát je hrobník buržoazie a ocelový muž bude hrobníkem starého lidstva z masa a kostí. Proletariát razí cestu tomuhle elektřinou prostoupenému, nesmrtelnému organismu zbavenému třídních, národnostních a rasových znaků.“

Následující slova nebyla, o tom jsem přesvědčena, řečena, ale na mém bubínku vyškrobána odpornými zornicemi staříka.

„Proč se se svými ‚hrůzami‘ a ‚odporem‘ obracíte na mne? Potřebujete stroj lásky? Vyrobím vám ho. Samotná tahle skutečnost prozrazuje, že se ‚živí‘ lidé mění v mrzutý, nešťastný, nemobilní a neekonomický archaismus. K věci. Jakými názory a činnostmi mám vybavit vašeho muže?“

„Ať má umělecké sklony, ale ať nejsou ani trochu literární. Nechci, aby stroj triumfoval tam, kde jsem já, živý člověk, utrpěla porážku. Ať je například hercem. Jestlipak ho dokážete vybavit potřebnou soustavou pohybů?“

„To je jednoduchá soustava. Po přijetí řečových projevů partnera bude zvedat ruce, naříkat, bít se v prsa a padat na kolena... Bude slavným hercem. A dál?“

„Pokud jde o názory... Nechtěla bych muže, který má stejné názory jako já. To je nezajímavé. Ale nesnáším lidi, kteří den co den tvrdí to samé a říkají tomu neochvějnost světového názoru. Nešlo by zařídit, aby měl ocelový muž celou škálu názorů od jasně materialistických až po sentimentálně liberální? Vyřad'te jenom ekonomický materialismus

a komunismus. To by bylo pro stroj příliš mnoho počestnosti.“

„Všechno zařídím. Budete vašeho muže spouštět podle svého přání a nálady.“

„Spouštět... Ale jak? Často? Každý den, každou hodinu, nebo...?“

„Je možné ho nastavit na několik let, ale když říkáte, že máte ráda rozmanitost, tak si ho tedy nastavte na den, na dva, na týden. Ukážu vám na čele místo, které bude třeba odpovídajícím způsobem stisknout.“

„A co láska? Je to delikátní otázka, ale ta nejdůležitější. Koneckonců je to všechno nepřírozené. ‚Nastavovat‘, ‚stisknout místo na čele‘, všechny ty mechanické kejkle...“

„No, lásku je možné také nastavit. Polibkem na ústa podráždíte energii proudící...“

„Děkuji, nechci. Takhle si ho usmyslí spustit kdejaká ztřeštěná ženská, ale aby mi zahýbal stroj, promiňte mi ten výraz, s tím nesouhlasím.“

„Garantuji vám u vašeho budoucího muže naprostou věrnost, půjde o složitý mechanismus. Ústrojí rtů uvedete do chodu jenom tlakem na určitý bod pravého ramene. Po využití dané soustavy pohybů ukončíte práci opět stiskem určitého bodu na zátylku.“

„Ano. To je teda pěkná motanice. Budu se to muset nabířovat jako násobilku.“

„Pokud jde o ‚nepřírozenost‘, tak vám radím, abyste nezapomínala, že většina ‚živých‘ mužů se pomocí polibků nespouští o nic hůř než vámi opovrhovaný stroj. Ale skladbu všech pohybů, které

spadají do této soustavy, mi rače vyličít podrobně a písemně. Já jsem vědec, starý mládenec, znám to všechno pouze v hrubých rysech, ale vaše psychika a nadšení, jak se zdá, dosáhly v tomto ohledu vrcholu.“

„Hm, třebaže mi není příliš příjemné psát o takových věcech, vynasnažím se...“

„Možná budete chtít vidět samotný proces výroby?“

„Ne. Ne, vím, že bude ocelový, a

... to mi stačí.“

„A bude brzy hotový?“

„Za měsíc. Ale počkejte ještě. Co zevnějšek?“

„Ach ano! Vysoká postava, šedivějící vlasy, malinko nesouměrný nos nahoru, takový, jakému se říká vzrušující, a bezpodmínečně cvikr.“

„Dobře.“

II

Přesně za měsíc jsem se po moskevských ulicích už neprocházela sama. Šla jsem zavěšená do ocelového muže.

Dílo to bylo velkolepé, až mě jímal děs. Vedle mě kráčel svižným, vítězným krokem namyšlený, silný a sebejistý krásný muž. Smála se na mě naprosto živá, zářící ústa; slyšela jsem sytý hlas a cítila, jak tady, vedle mě, intenzivně, pravidelně a mohutně bije elektrické srdce mého muže. Veškerou svou

sentimentálnost, která se mi zprotivila, všechny mesianistické tužby jak osobní, tak sociální, všechen intelektuální liberalismus, všechny nesmělé pokusy o předvídavost, které se kdovíproč u nás říká proctví, jsem promítla do stroje, jenž byl vyroben podle mých instrukcí.

Teď jsem s požitkem poslouchala klidný, pannačný hlas svého ocelového muže.

„Moje drahá, umělec může žít jen s hluboko skrytou vírou v převahu umění nad životem. My všichni jakoby čerpáme ze života, jenže pak část vytrvale pohlcuje celek. Umění stojí nad životem už proto, že předvídá působení sil, které se v životě ještě neprodraly z inertní spící potence. Futurismus je umění-řemeslo - cosi hluboce nepřirozeného, odporujícího logice světové tvorby.“

Stiskla jsem ruku svého milovaného hloupého stroje a ucítila jsem tlukot elektrického tepu.

„Miláčku, to je sofisma pohanského kněze. Náboženství je mrtvé, ale tvoje instinkty duchovního tě pobízejí k hledání Absolutna. Z umělecké tvorby, kam dodnes nepronikl skalpel exaktních věd, si vytváříš boha. Proč futuristy tak zuřivě nenávidíš? Zničili teologii umění a jeho techniku učinili srozumitelnou. Nauč se techniku a i ty se staneš umělcem.“

„Proč říkáš to, co si nemyslíš? Umělec, to je přece především pronikavě jasný intelekt a koncentrovaná emoce. V jeho výtvorech zůstávají stopy prvního i druhého. Tím umělecké dílo vystupuje z řady čistě technických předmětů. A co je stroj bez dělníka, letadlo bez letce? Umělecký duch potlačený materií

nyní pochopil, v čem jeho závislost na ní spočívá. Království ducha je v budoucnu. A proletářská revoluce je vskutku nadějí i utrpením celého světa - navzdory přání jejích vůdců povede ke vzkříšení mrtvých, k vítězství vznešené, peskované Psyché, Sofie, Duše.“

Za cvikrem mého ocelového muže se blýskaly elektrické jiskřičky. Naštěstí není sklo vodivé, a tak jsem s poněkud drzým úšklebkem, dokonce i na ženu, odrazila jeho názory.

Soužití se strojem obdarovaným těmi nejdojemnějšími a nejsmělejšími iluzemi živých tvorů znamenalo pro mou zkaženou cynickou uštěpačnost úžasně hody. Objektím tohoto krasavce-stroje, které způsobovalo zavrať a bylo prodchnuté takzvanými ‚emocemi‘ něhy, vášně, nadšení, se zbytky mých principů rozdrobily na jemný prach, takže jsem občas pochybovala:

„Je to vůbec stroj? Nenapálil mě ten starej bídák?“

Ale stačilo mírné zatlačení na sotva hmatatelný výstupek na zátylku a „emoce“ lásky ustaly. Stroj odpočíval. Tlukot elektrického srdce se zpomaloval. Básníci prehistorických dob by nad mým mužem donekonečna afektovaně vzdychali:

„Slastné milostné vysílení ho ovanulo svými chladnými křídly.“

A v danou chvíli, rozveselená dostatkem své předvídatosti, jsem se s veselou něhou dotkla rukou jeho čela a zmáčkla intelektuální bod v požadovaném směru.

Ocelový muž se na mě usmál, zmlkl, nahlédl do

výlohy, kolem které jsme procházeli, pevněji a něžněji sevřel můj loket a promluvil tónem ženami rozmazleného, unaveného, ale pořád silného a lačného inteligentního bonvivána, lhostejného k „začátkům a koncům“. Mechanismus fungoval.

„Moje milá, je to tak, že se někdy rozhlédneš kolem, uvidíš slunce, sníh, mrazem ruměné tváře žen, zaslechněš nějaký nakráplý valčík v kavárně a pomyslíš si: tohle je život, věčný a nepomijivý. Všechno ostatní je hloupost. Všechno ostatní pochází od ďábla. Souhlasíš? Co? Ha, ha, ha. Ty jsi dočista hloupoučká, pedantická dívenka, pleteš mi hlavu gymnazijní filozofií a bolševickou rigorózností. Ale vždyť i ti tví komunisté jsou především lidé, inteligentní, milí, kteří si rádi užívají.“

Zmateně jsem se zastavila, spálená polibkem svého rozdováděného ocelového muže.

„Ty ses zbláznil. Dívají se na nás. A pak, jsi ne-logický. Teď, chvilku před svými posledními slovy, jsi vykřikoval o Psyché utrápené materií a o tom, že proletářská revoluce povede k jejímu vzkříšení...“

„To jsem říkal? Podivínko. Zkrátka jsem tě parodoval. To byl vtip.“

Okamžitě jsem se rozčílila a vylekaný stroj ihned provedl celou škálu organických pohybů vyjadřujících lítost. Díval se mi do očí, nesměle a prosebně mi svíral ruku, ospravedlňoval se smířlivým hlasem, ujišťoval mě, že všechno se mi patrně jen zdálo.

Iluze životnosti mě až děsila. V té chvíli jsem si usilovně přála, aby se tkáň mého ocelového muže, napuštěná jakousi směsí, stala vodivou a já se ubezpečila, že v žilách tohoto sebevědomého, vysokého,

silného, krásného a šedivějšího stroje skutečně namísto krve koluje elektrický proud o síle schopné zničit celé město.

Ale ovládla jsem se. Došli jsme k divadlu, kde můj muž pracoval. Začalo představení. Lidé zběsile tleskali, vyvolávali ho, přistupovali ke mně, prohlíželi si mě od hlavy k patě, chrlili na mě výkřiky obdivu, povykovali nadšením, vřískali zvědavostí.

„Váš muž se úplně vydává. To je ohromující, vždyť on nakonec umře na scéně!“

„Jak jste se s vaším mužem seznámili?“

„Váš muž je tak krásný!“

„Váš muž má hlas jako housle od Stradivariho.“

„Má duši, duši! Tu starou, velikou a čistou duši ruského herce!“ vzrušeně zdůrazňovala ta věta.

„A kde jste se s vaším mužem seznámili?“

„Se svým mužem jsem se seznámila v okamžiku, kdy se zrodil v laboratoři jednoho moskevského chemika a elektrotechnika, svého tatínka.“

Nepochopili mě. Potom jsem slyšela, jak si má slova sdělovali jako důvěrné tajemství, jako pikantní anekdotu. Pohoršení nad mým cynismem neznalo konce.

Čas běžel; já se však z obyčejné lidské zkostnatělosti nemohla smířit s tím, že můj muž je stroj. Můj přítel i učitel, inženýr, mi při našich setkáních dával znát ponižující opovržení s nádechem lítosti. Skutečně se ke mně choval tak, jak bych se já chovala ke zbitému, kňučícímu psovi.

„Opravdu nemůžete postihnout ten jednoduchý axiom, že žádné mimoprostorové jevy nazývané ‚duše‘, ‚psychika‘, ‚prožitek‘ neexistují? Vy